

Llais
Adeiladau'r Goron
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Llais
Crown Buildings
Cathays Park
Cardiff
CF10 3NQ

05 Mehefin 2026

Gweinidog y Cabinet dros Iechyd a Gofal

Llywodraeth Cymru
5ed Llawr
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
CF99 1SN

Gohebiaeth.Mabon.apGwynfor@llyw.cymru

Annwyl Weinidog y Cabinet,

DYFARNIAD DIWEDDAR GORUCHAF LYS Y DU YNGHYLCH GWARCHODIADAU AMDDIFAEDD RHYDDID

Ysgrifennaf atoch yn dilyn dyfarniad diweddaraf Uchaf Lys y Deyrnas Unedig yn ymwneud ag amddifadu diogelu rhyddid, sy'n newid y ffordd y caiff y gyfraith ei dehongli a'i chymhwyso wrth benderfynu a yw unigolyn yn cael ei amddifadu o'i ryddid o dan Ddeddf Galluedd Meddyliol.

Fel y gwyddoch, daw'r newid hwn mewn dehongliad i rym ar unwaith ac mae ganddo oblygiadau uniongyrchol i bobl ledled Cymru. Felly rydym yn ceisio eglurder cynnar ynghylch ymateb Llywodraeth Cymru fel bod hawliau pobl yn parhau i gael eu diogelu'n ymarferol.

Rydym yn pryderu am y risgiau pe na chaiff y dehongliad hwn ei gefnogi gan ganllawiau a diogelwch clir. Mae perygl y gall rhai pobl golli nid yn unig amddiffyniadau cyfreithiol ffurfiol, ond hefyd y systemau adolygu annibynnol, eiriolaeth a'r llwybrau ymarferol i herio, sy'n helpu i ddiogelu eu hawliau mewn gwirionedd.

Cadeirydd / Chair: **Athro / Professor Medwin Hughes DL**

Prif Weithredwr / Chief Executive: **Alyson Thomas**

E-bost / E-mail: **enquiries@llaiscymru.org**

Ffôn / Tel: **02920 235558**

Rydym hefyd yn pryderu y bydd y dehongliad yn amrywio ledled Cymru, ac y gallai pobl nad yw eu dymuniadau a'u teimladau bob amser yn cael eu gweld na'u clywed yn glir ddod yn llai amlwg o fewn systemau diogelu.

Lle y caiff gwiriadau annibynnol eu lleihau, mae fwy o risg y gall arferion cyfyngol, esgeulustod neu benderfyniadau gwael fynd heb eu sylwi, yn enwedig mewn lleoliadau lle nad yw pobl yn gallu lleisio eu barn yn hawdd.

Mae hyn yn bygwth tanseilio egwyddorion allweddol sy'n bwysig i bobl yng Nghymru: bod eu hawliau'n cael eu cynnal yn gyson; bod eu llais yn cael ei glywed yn weithredol ac na chaiff ei dybio byth; a bod atebolrwydd clir pan fo penderfyniadau'n effeithio ar yr hyn y gallant ei wneud ac na allant ei wneud.

Daw'r newidiadau hyn ar adeg pan fo'r system bresennol yng Nghymru eisoes o dan bwysau, gan wneud eglurder a chyfeiriad cynnar yn arbennig o bwysig.

Er y gall y dehongliad newydd leihau nifer yr achosion ffurfiol, nid yw'n dileu'r angen i sicrhau bod hawliau pobl yn cael eu diogelu'n briodol ac yn cael eu cymhwyso'n gyson ledled Cymru.

Heb gyfeiriad cenedlaethol cynnar na chanllawiau dros dro i Gymru, mae perygl gwirioneddol o ddull 'cod post' o ymdrin â hawliau pobl ledled Cymru, gyda disgwyliadau, trothwyon ac arferion gwahanol yn datblygu ar draws cyrff y GIG, awdurdodau lleol a darparwyr.

Rydym hefyd yn gwybod bod pobl a allai gael eu heffeithio gan y dyfarniad hwn yn debygol o fod yn poeni am yr hyn y mae'n ei olygu iddyn nhw neu i'w hanwyliaid. Mewn cyfnod o ansicrwydd, bydd angen cyfathrebu clir, hygyrch ar bobl, sy'n egluro beth mae'r ddyfarniad hwn yn ei newid, beth nad yw'n ei newid, a sut y bydd hawliau a diogelwch unigolion yn parhau i gael eu diogelu yn ymarferol.

Yn y cyd-destun hwn, byddem yn croesawu eglurhad cynnar ynghylch:

Camau ar unwaith: pa gamau brys sy'n cael eu cymryd i gyhoeddi canllawiau cenedlaethol dros dro yng Nghymru ar gymhwyso'r dehongliad diwygiedig, gan gynnwys disgwyliadau clir ar gyfer cyrff y GIG, awdurdodau lleol a darparwyr eraill.

Cysondeb ac atebolrwydd: sut y bydd Llywodraeth Cymru yn sicrhau dehongliad ac arfer cyson ledled Cymru, gyda goruchwyliaeth, monitro ac atebolrwydd priodol yn ystod y cyfnod hwn o newid.

Cadeirydd / Chair: **Athro / Professor Medwin Hughes DL**

Prif Weithredwr / Chief Executive: **Alyson Thomas**

E-bost / E-mail: **enquiries@llaiscymru.org**

Ffôn / Tel: **02920 235558**

Cyfathrebu a sicrwydd: pa gyfathrebu sy'n cael ei gynllunio ar gyfer pobl y gall y dyfarniad hwn effeithio arnynt, gan gynnwys teuluoedd a gofalwyr, i egluro'n glir beth fydd yn digwydd o ganlyniad i'r dyfarniad a sut y bydd hawliau, diogelwch a chymorth yn parhau i gael eu diogelu.

Diogelu hawliau pobl yn ymarferol: pa fesurau a fydd yn sicrhau nad yw unigolion yn colli diogelwch yn ymarferol, gan gynnwys mynediad at adolygiad annibynnol, eiriolaeth a llwybrau i herio, yn enwedig i'r rhai a allai ei chael hi'n anoddaf mynegi eu barn.

Yn Llais, byddwn yn parhau i gyflwyno profiadau pobl ledled Cymru. Mae'n hanfodol bod y newid hwn mewn dehongliad yn cryfhau, yn hytrach na gwanhau, gallu pobl i gael eu hawliau eu parchu, eu llais yn cael ei glywed, a'u gofal yn cael ei lunio o amgylch yr hyn sy'n bwysig iddynt.

Byddem yn croesawu eich ymateb cynnar yn nodi sut y bydd y materion hyn yn cael eu datrys, gan gynnwys yr amserlenni ar gyfer gweithredu.

Yn gywir iawn,

Alyson Thomas

Alyson Thomas
Prif Weithredwr

Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg. Os byddwch yn ysgrifennu atom yn Gymraeg, byddwn yn ateb yn Gymraeg. Ni fydd hyn yn arwain at oedi wrth ymateb i'ch gohebiaeth.

Cadeirydd / Chair: **Athro / Professor Medwin Hughes DL**

Prif Weithredwr / Chief Executive: **Alyson Thomas**

E-bost / E-mail: **enquiries@llaiscymru.org**

Ffôn / Tel: **02920 235558**